

Horolezec ANTON DOBEŠ, zavraždený v júni 2013 pod Nanga Parbatom, by sa 10. apríla dožil 60 rokov

Tragický koniec šťastného života

Pred polnocou v sobotu 22. júna 2013 lúpežní teroristi z Talibanu zavraždili v základnom tábore vo výške 4400 m pod deviatou najvyššou horou sveta Nanga Parbatom (8125 m) desať zahraničných horolezcov a jedného Pakistanca. Medzi obeťami boli aj dvaja Slováci – 57-ročný Peter Šperka a 50-ročný Anton Dobeš. K útoku došlo v regióne Gilgit-Baltistan v okrese Diamir, ktorý bol dovtedy považovaný za jeden z najbezpečnejších v Pakistane.

Známejší zo slovenskej dvojice bol Peter Šperka, profesionálny záchranár Tatranskej horskej služby a medzinárodný horský vodca. Anton Dobeš, známy pod menom Tono, bol ako dobrovoľný zdravotnícky a horský záchranár viac v pozadí, aj keď mal za sebou kus dôležitej „čiernej“ práce v Medicínskej komisii Slovenského horolezeckého spolku JAMES. Významne sa podieľal na oživení činnosti tejto komisie. V súkromí sa aj po návrate z celodennej práce vybral zabehnúť si v noci, pred spánkom, aspoň zopár kilometrov. „Príprava je celoživotná. To nie je tak, že pol roka predtým, ako sa rozhodnem ísť na expedíciu, začnem intenzívne trénovať,“ bol jeho postoj k horám a svojmu životnému štýlu.

Z KÚPELOV DO TATIER

„Nad Rajeckými Teplicami máme lokalitu Skalky. V detstve snáď nebolo nevede, aby sme tam neboli a neliezli, tam sa utváral aj náš vzťah k prírode,“ upresňuje Tono brat Peter. Obaja vyrastali v tomto kúpeľnom meste a Peter v ňom stále býva. Tono začal s horolezectvom počas štúdií na vysokej škole, vtedy to už zahŕňalo aj lezenie v Tatrách. Dostal sa do partie, v ktorej boli legendárni skalní „Pavúci“ – bratia Pavel a Ondrej Pochylí.

Vo februári 2000 bol s nimi a ďalšími lezcami na „Brnči“ – Chate pri Zelenom plese. Oproti nej je 900 metrov vysoká severná stena Malého Kežmarského štítu. Pochylí v nej nastúpili do cesty zvanej Lavý ypsilon. Tono so spolezcom si vybrali vedľajší Právý ypsilon a kým sa vzájomne videli, ešte s „Pavúkmi“ ako posledný hovoriť. Obe cesty končia v polovici steny na rampe zvanej Nemecký rebrík, po ktorej sa schádza pod stenu. Keď sa bratia do noci nevrátili na chatu, ráno sa rozbehla záchranka, ktorú komplikovalo zlé počasie. Telá „Pavúkov“ našli až na tretí deň pod miestom, ktoré sa doteraz stalo v tejto stene osudným pre osem ľudí.

K „Brnči“ sa ale viaže aj iný príbeh. Dobeš mal s kolegom Stanom Mikušom firmu zameranú na elektroinštalácie v silnoprúde. Keď nový chatár pod „Kežmarákom“ potreboval vyriešiť problémy s elektrinou, Tono dal dohromady partiu desiatich ľudí s tým, že „treba pomôcť priateľovi“. „Urobili tu také merania a práce, ktorých hodnotu si ani neviem predstaviť. Veľmi nám tým pomohli,“ zaspomínal si chatár Tomáš Petřík. Odkazu Tona Dobeša je venovaný rovnomený film Milana Ohurniaka.

KTO BOL ANTON DOBEŠ

Narodil sa 10. apríla 1963 v Žiline. Vyrastal v Rajeckých Tepliciach, neskôr žil v Uhrovci. Vyštudoval STU v Bratislave a vzdelanie si doplnil o záchranársky odbor. Bol zdravotnícky a horský záchranár, aktívny v Medicínskej komisii SHS JAMES. V horách začal zabezpečovať automatické externé defibrilátory, ktoré zvládne použiť aj laik. V roku 2009 vystúpil na vrchol Čo Oju (8201 m), na jar 2012 sa dostal na Everest do výšky 8200 m. Ženatý, otec dvoch dcér.

KTO BOL PETER ŠPERKA

Narodil sa 29. októbra 1955 v Martine, dlhé roky žil vo Vysokých Tatrách. Od roku 1984 dobrovoľný člen horskej služby, od roku 2003 profesionálny záchranár Tatranskej horskej služby, bol aj medzinárodný horský vodca UIAGM, skialpinista a organizátor podujatí v horách. Stál na vrcholoch osemtisícoviek Šiša Pangma (8046 m) a Manaslu (8163 m) v roku 1997, Broad Peak Rocky Summit (8035 m) v roku 1998 a Čo Oju (8201 m) v roku 2009. Dvakrát ženatý, štyri deti.

Peter Šperka a Anton Dobeš si v najvyšších horách sveta „sadli“ na jeseň 2009 v Himalájach, keď spolu stáli na vrchole šiestej najvyššej hory sveta Čo Oju (8201 m). Pre oboch to bol zážitok a splnenie toho, kvôli čomu sa chodí do hôr. Ich cesty sa potom na určitý čas rozdelili, pretože každý mal v ďalších rokoch svoje vlastné plány.

Tono o rok neskôr počas výpravy na Kedar Dome (6831 m) v indických Gahrwalských Himalájach zorganizoval záchrannú výpravu pre Čecha, ktorý vo výške začal trpieť omrzlinami a jeho mladý spolulezec zišiel bez neho. „Vyšli sme hore za chlapom a dostali sme ho do bezpečia, keď sme aj s krikom stále odháňali od jeho omrznutej nohy preč všetkých, ktorí mu ju chceli odrezať. Po leteckej preprave do Prahy mu potom vzali iba konce prstov na nohe a ďalej chodil do Himalájí,“ skromne zhrnul celú udalosť Tono.

SEN ZVANÝ EVEREST

Jeho veľkým snom bolo vyliezť klasickou cestou na najvyššiu horu sveta Everest bez prídavného kyslíka a bez pomoci výškových nosičov – v roku 2012 to v Nepále bolo ešte možné. Už pár rokov je tam ale na „klasike“ povinné mať pred sebou zaplateného Šerpu

Anton Dobeš v marci 2012 pred odchodom na svoj sen - na výstup na najvyššiu horu sveta Everest.

FOTO PETER DODEK

Anton Dobeš (vľavo) a Peter Šperka 26. septembra 2009 na vrchole Čo Oju (8201 m).

FOTO ARCHÍV (pš)

Anton Dobeš (vľavo) a Peter Šperka 4. júna 2013 v Poprade pred odchodom pod Nanga Parbat.

FOTO PETER DODEK

a aj v batohu flašu s podporným plynom, hoci jeho skutočné používanie nemôže kontrolovať nikto. Dobeš pôvodne uvažoval o výstupe na Everest variantom poľskej cesty južným pilierom z roku 1980, ale pri zlých podmienkach by museli okrem permitu (povolenia na výstup) cez pilier zaplatiť ďalšie desaťtisíce dolárov za možnosť prejsť v prípade zlých podmienok na nimi zvolenej línii na klasickú cestu. Na to neboli peniaze a na Slovensku v horolezectve stále platí, že solventní sponzori sú

veľmi vzácni – a pred vyše desaťročím to platilo rovnako.

JEDNA VÝPRAVA, TRI SMOLY

Trojica Slovákov v zložení Anton Dobeš, Milan Gašparovič a Milan Džugan priletela do Káthmánu 2. apríla 2012, v základnom tábore (BC) pod Everestom vo výške 5350 m boli 15. apríla.

A potom sa začali diať veci...

„Pri výstupe do 3. výškového tábora (C3) vo výške 7300 m Džuganovi roztriedil pravé predlaktie asi 10-kilový padajúci kameň. Hneď

sme zišli do C2 (6400 m) a na ďalší deň do BC. Bolo náročné zostupovať v ťažkom teréne ľadopádu po rebríkoch s niekým, kto mal funkčnú iba jednu ruku,“ povedal nám po návrate Tono Dobeš.

To však nebol koniec ich smoly. „Už deň predtým nám Milan Gašparovič povedal, že dostal snežnú slepotu. V minulosti mu laserom operovali oči na odstránenie dioptrií a mal zrak citlivejší na vysokohorské podmienky. Preto spolu z Džuganom odletel z BC vrtníkom do nemocnice v Káthmánu,“ dodal Tono.

Deň po nich tam ďalším letom smeroval aj Slovák Pavol Lupták, ktorý bol člen českej expedície na štvrtý najvyšší vrch sveta Lhoce (8516 m). Počas aklimatizačného výstupu sa vyhol v kamennej lavíne všetkým skalám, okrem jednej. Tá mu zlomila ruku. Lupták aj Gašparovič odleteli 8. mája do Európy a doma sa Gašparovič dozvedel, že keby tak neurobil, mohol prísť o zrak.

NAJVIŠŠIE KRÁDEŽE NA SVETE

Ešte horšie skončil Čech Milan Sedláček, ktorý 19. mája večer vyšiel na vrchol Lhoce až „na doraz“ a vyčerpaný mal veľmi malú šancu na návrat. V máji potom obchádzali ďalší horolezci smerujúci hore jeho zamrznuté telo, viselo v lane asi iba 15 metrov pod vrcholom. A Sedláčkovi síce mohli spadnúť jeho výškové rukavice, ale jeho výškové topánky mu vo výške 8500 m musel niekto vyzuť a ukradnúť. Nemaňte ilúzie o tom, čo sa deje na komerčných výpravách na populárne vrcholy nad 8000 m...

Vráťme sa však ku slovenskej výprave na Everest. Džuganovi dali v nemocnici do predlaktia titánovú platničku a sedem skrutičiek, napriek tomu sa rozhodol vrátiť do BC pod Everest a pokračovať vo výstupe. S Dobešom, ktorý sa oňho staral, sa dostali až do Južného sedla (7986 m), ďalej to s tým zranením nešlo. Síce tam obaja prespali, ale ráno sa museli vrátiť. „Skúšal som mu ten pokus

vyhovoriť, nešlo to. Bolo to od neho nezodpovedné. Ale je dospelý človek, sám sa tak rozhodol,“ komentoval to po návrate Anton Dobeš.

A NEŠTASTIE DO TRETICE...

Z medzinárodného tímu, v ktorom boli aj Slováci, vtedy na hore zomrela Nepálčanka z bývalej kráľovskej rodiny s kanadským občianstvom Shriya Shah-Klorfine. Pri návrate z vrcholu Everestu údajne zostala na Južnom vrchole (8760 m). Tono zorganizoval so Šerpami akciu na znesenie jej tela s tým, že by sa tak dostal aspoň na Južný vrchol a pri ideálnom počasí možno aj úplne hore. Telo však bolo nižšie, na Balkóne približne vo výške 8200 m. „A pretože som sa do toho naplno pustil a celú akciu som na hore organizoval, bolo by nefér sa na to v 8200 m vykašľať a ísť hore, hoci som mal na to všetky predpoklady a bolo aj ideálne počasie. Telo Shriye sa nám podarilo znieť až do C2, do dosahu vrtníka,“ priblížil nám Tono.

O Everest 2012 vzápätí dodal: „Škoda, že to nevyšlo. Bol som veľmi dobre aklimatizovaný. Dvakrát som spal v Južnom sedle, päťkrát v C3, sedemkrát v C2. Kmital som ľadovcom Khumbu hore-dolu, C1 nad ním sme už neskôr ani nepoužívali. Vrchol mi ušiel, ale som bohatší o veľa skúseností. Hlavné som zistil, že mám všetky predpoklady na to, aby sa mi to podarilo aj bez prídavného kyslíka.“

S týmto zámerom výstupu bez flaše s kyslíkom sa Anton Dobeš spolu s Petrom Šperkom vybrali zo Slovenska 4. júna 2013 z Popradu poobede vlakom do Kyjeva, aby sa pripojili k medzinárodnej výprave pod ukrajinským vedením. Jej cieľom bol výstup od západu, Diamírskou stenou, na deviatu najvyššiu horu sveta Nanga Parbat (8125 m). Všetko šlo zdanlivo dobre, až kým osudy horolezcov pod horou nezmyselnými vraždami nepretali teroristi napojení na hnutie Taliban. Ale to je už ďalšia kapitola tohto príbehu, ktorý vám dokončíme v júni.

PETER DODEK

ŠPORT.SK
žijeme športom